

ISKUSTVA IZ RATA U KOREJI

BELGIJANCI O TENKOVIMA U KOREJI

U vodećem belgiskom vojnom časopisu *L'Armée — la Nation*, nedavno je izašao članak pukovnika Krasja, biv. komandanta belgisko-luksemburškog dobrovoljačkog odreda u Koreji, u kome pisac iznosi svoja zapažanja o upotrebi tenkova u ratu u Koreji. Pošto smatramo da je članak interesantan, donosimo ga u sledećem izvodu:

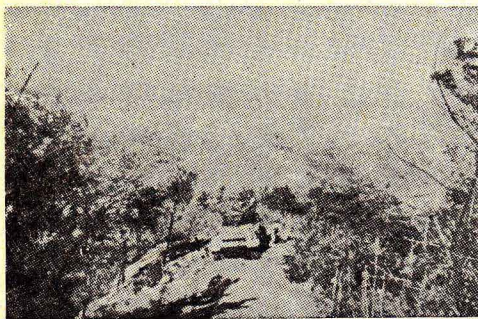
U stranoj literaturi pojavila su se dva karakteristična mišljenja u pogledu upotrebe tenkova u Koreji. Po prvom se smatra da Korejski rat pretstavlja bankrotstvo tenkova, a po drugom se ističe da uzrok što nadmoćne tenkovske snage Ujedinjene komande nisu pobedile u Koreji treba tražiti u tome što one nisu bile upotrebljene u masi, pošto bi tek tada mogle voditi pravi »tenkovski rat« i ispoljiti uspešno dejstvo oklopnih divizija.

Kome od ova dva gledišta da se poveruje? pita se pisac.

Izgleda da su izvesne članke po ovom pitanju pisali ljudi koji ne poznaju Koreju i koji su se oslanjali na prividne rezultate Korejskog rata i osveštana načela ratne veštine, koja su jasna i prosta, dok je taktika, nasuprot tome, komplikovana i promenljiva materija koja se može potpuno shvatiti tek kao funkcija uticaja neprijatelja, sredstava i zemljišta.

Pisac daje opis zemljišta kakvo je video južno od 38 uporednika i iznosi kako ono utiče na upotrebu tenkova. U Koreji ustvari nema dovoljno prostranih ravnica na kojima bi se mogao izvršiti razvoj i upotrebiti čitava jedna oklopna divizija. Nekoliko ravnica u okolini Seula i dolina Hana dozvolile bi najviše upotrebu jedne oklopne grupe, pa i to na ograničenom prostoru na određenom pravcu dejstva.

Koreja iz vazduha daje sliku neprekidnog niza dolina i grebena, koji se prepliću u svim pravcima. Uglavnom, ovi grebeni nisu visoki, ali su njihove padine pod uticajem erozije postale strme i, posmatrane sa izvesne daljine, liče na Alpe. Oni nisu pristupačni za tenkove. Pa ipak su jedinice Ujedinjene komande ponekad uspevale da na grebene dovedu po nekoliko tenkova *Centurion* i *Sherman* za svoju neposrednu podršku. Ali ovi tenkovi nisu mogli sami voditi »oklopni rat«, pošto su bili tesno vezani za pešadiju.



Sl. 1. — Tenkovi na planinskom zemljištu u Koreji

Između pirinčanih polja zmijoliko prolaze uski putevi kojima su se džipovi jedva mogli kretati.

Ma koje godišnje doba da je, za tenkove je opasno da ulaze u pirinčana polja. Tako je prilikom otstupanja po već završenom rejdu, jedan belgiski bataljon

morao da ostane više časova na položaju da bi omogućio izvlačenje mnogobrojnih zaglubljenih britanskih tenkova. Ustvari, tenkovima ostaje za kretanje samo uzak prostor između pirinčanih polja i strmih planinskih delova, a tamo se baš nalaze i željezničke pruge i putevi, ako ih uopšte ima. Ovim uskim pravcima tenkovi su stvarno i napredovali, ali je neprijatelju bilo sasvim lako da ih zapreči sa nekoliko mina, a ove da štiti vatrom dobro postavljenih mitraljeza. Šta su mogli tenkovi tada da rade? Morali su da čekaju dok pešadija, za njihovu podršku manevrom preko planina, ne likvidira neprijateljske mitraljeze. Tek se tada moglo pristupiti razminiranju, što nije bilo lako, pošto su kineske mine bile drvene (sa ogromnim punjenjem) i stoga ih je bilo nemoguće otkriti aparatima — minoistraživačima.

Zar je onda čudno što su tenkovi bili upotrebljavani u malim grupicama — naglašava pisac. Na svakom ovom kanalisanom pravcu dejstva mogao je da napada jedan vod, a najviše četa. Tenkovske jedinice nisu mogle da se uzajamno potpomažu vatrom ili obilaskom neprijateljskog otpora. Jedini način za likvidiranje neprijatelja bio je manevar preko planine, a za to je bila potrebna pešadija, i to laka i pokretljiva. Iz ovoga je potpuno jasno zašto uopšte nije bila moguća upotreba oklopnih divizija.

Korejski rat je bio dosta sličan ratu u Italiji 1943—1945, u toku koga i porred teškoća pri nastupanju Saveznika niko nije mogao doći do zaključka da je tenkovima i oklopnim divizijama odzvonilo. I stvarno, oni su opravdali nade koje su u njih polagane nekoliko meseci docnije u Francuskoj.

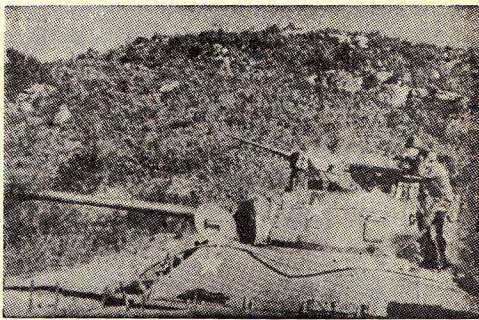
Za uspešnu upotrebu oklopnih divizija potrebno je da postoji mogućnost manevrovanja, a ovu pak uslovljavaju: a) pogodno zemljište, kao što su ravnice Francuske i Severozapadne Evrope i b) nezaštićeni protivnički bokovi ili dezorganizovan neprijatelj.

Zemljište u Koreji nije pogodno za upotrebu tenkova. Koreja je poluostrvo, a ceo njen istočni deo toliko je planinskog i ispresecanog karaktera da se po njemu ne mogu kretati čak ni grupice tenkova.

Čim se front u toku operacija dovoljno ustali, nema više bokova za obilazak, pa ni mogućnosti za manevar. Međutim, svakako je bilo perioda kada je neprijatelj bio dezorganizovan, u kojima je brzo i smelo napredovanje moglo doneti uspeh koji bi znatno prevazišao uložena sredstva. Pa zašto se to nije pokušalo? Odgovor pisac nalazi u ovome:

Može se postaviti pitanje: zašto ih Severnokorejci, koji su u junu 1950 raspolagali sa 150 tenkova, nisu smelo bacili na Pusan kao što su to uradili Nemci 1940 godine na Abvil. Razlog je u tome što Severnokorejci nisu imali nadmoćnost u vazduhu, kao što su je imali Nemci. Nekorisno je baciti u napad stotinu tenkova, ako ih ne mogu pratiti i vozila sa pešadijom za podršku i snabdevanje. Za Pusan vode samo dva to tri puta, a u to vreme je i samo jedan porušen most za Severnokorejce već pretstavljao nepremostivu prepreku. Najzad, nastavlja pisac, ne treba potcenjivati ni prvobitni otpor Amerikanaca, kao što se to obično čini. Duž komunikacija u dolinama taj je otpor, naprotiv, bio vrlo jak i samo dejstvom preko planina Severnokorejci su uspevali da izmanevruju postavljene zapreke. No, u svakom slučaju ovo nije teren pogodan za dejstvo tenkova.

Kada se u septembru 1950 iskrcavanjem kod Inčona situacija promenila, trupe Ujedinjene komande imale su nadmoćnost u vazduhu i izgledalo je da se pruža pogodna prilika za uspešno dejstvo oklopnih snaga. Razlog zbog čega one nisu bile upotrebljene leži verovatno u tome što tada nije postojala odgovarajuća jedinica za takav pothvat. Možda za to ne bi bila neophodna čitava jedna oklopna divizija, ali su bile potrebne združene formacije sastavljene od tenkova, oklopne



Sl. 2. — Tenk kao ukopana vatrena tačka

pešadije, inžinjerije i motorizovane artiljerije. Međutim, do avgusta 1951, u Koreji nije postojalo nijedno sredstvo za transport oklopne pešadije. Pri tenkovskim akcijama, u kojima je pešadija za podršku bila nošena na samim tenkovima, već kod prvog bunkera bila je izložena vatri severnokorejskih mitraljeza, uvek dobro postavljenih i maskiranih.

Iako je napredovanje kroz doline bilo relativno lako, neprijatelj se uvek držao planina i bio u mogućnosti da preseče snabdevanje prednjih delova. Šta bi mogli da postignu ovi prednji delovi pod pretpostavkom i da su napredovali brzo na sever? Severnokorejska vojska je bila praktično uništena i trupe Ujedinjene komande na nekoliko mesta su izbile na mandžursku granicu. Razlog za poraz i ostupanje 8 armije, po mišljenju pisca, ležao je u ogromnom protezanju njenog fronta u momentu kineskog napada.

Kinezi nisu napali Amerikance sa fronta u dolinama, već su dejstvovali preko grebena i obrušavali se na artiljerijske položaje, baze, logore za stanovanje i snabdevačke kolone. Šta bi mogle da učine usamljene istaknute oklopne jedinice na jednom širokom frontu, pa čak da su i ranije prispele?

»Tenkovski rat« je u Koreji nemoguć, jer se tu tenkovi mogu upotrebiti samo u uskom sadejstvu sa pešadijom. Oni ne mogu da iskoriste elastičnost svog manevra, niti mogu da izvrše protivnapade na neprijateljske bokove po svojoj želji, pošto im teren uvek natura kanalisane pravce dejstva.

Tamo gde je zemljište dozvoljavalo primenjene su uspešne tenkovske operacije, naročito u maju 1950: u toku druge kineske ofanzive, na centralnom frontu izvršen je jedan protivnapad oklopnim snagama na Kumhvu i Pjongang, na delu fronta koji je bio lakše prolazan od ostalog i tom prilikom je postignut veliki uspeh. Ali su se uskoro isprečile velike korejske planine i opet su se morale primeniti metodičke operacije.

Neki su iz relativno malih gubitaka Ujedinjene komande u tenkovima zaključili da *bazuke* nisu tako strašno oruđe ili da su prvoklasni i hrabri strelci koji bi ih mogli efikasno upotrebiti bili retki. Međutim, da su Kinezi imali veliki broj bazuka kalibra 90 mm, ili neko slično oruđe, gubici oklopnih snaga Ujedinjene komande bili bi vrlo ozbiljni, pošto je neprijatelju bilo lako da postavlja zasede u stenama, džbunju i korejskim kolibama i da odatle uspešno gađa čelne tenkove.

Severnokorejci i Kinezi su bili pravi majstori u prikriivanju, a među njima je bilo i fanatika koji bi sačekivali tenkove Ujedinjenih nacija i na vrlo kratkim ostojanjima. Uostalom, i američke su bazuke kalibra 90 mm uništile veliki broj tenkova T-34. Razumljivo je da bi na otkrivenom zemljištu, gde bi se mogle razviti desetine tenkova, snažna vatra koja bi se sručila na prvu otkrivenu bazuku učinila da bi se i najhrabriji protivnici razmislili šta dalje da čine.

Na ovakvom terenu, po mišljenju pisca, najbolje protivtenkovsko oruđe je sam tenk, koji na manevar i masovni napad može uspešno odgovoriti svojom koncentracijom vatre.

Mada je pisac u ovom članku govorio o mnogobrojnim činjenicama koje su ometale uspešnu upotrebu tenkova u Koreji, on nimalo ne želi da umanjí važnost njihove uloge koju su oni tamo stvarno i odigrali, pri čemu naglašava da ne treba smetnuti sa uma da je odnos snaga bio 3:1 u korist Kineza i Severnokorejaca. Bez tenkova, artiljerije i avijacije snage Ujedinjene komande bile bi bukvalno preplavljene talasima neprijateljskih vojnika, žilavih, vrlo hrabrih i veoma veštih u korišćenju zemljišta. Pisac ističe dejstva tenkovskih vodova *Sherman-a 7* i 15 američkog pešadskog puka, koji su podržavali napredovanje belgiskog bataljona u stenovitim klancima, kojim dotle nijedno vozilo nije prošlo i 23 aprila 1951 oslobodili most na reci Imjinu, koji je tome bataljonu bio jedini pravac za povlačenje; isto tako i *Centurion-a 8* husarskog britanskog puka koji su se penjali na planinske grebene da bi podržali Belgijance i koji su štitili njihovo povlačenje 25 aprila 1951. Bez njih, naglašava pisac, belgisko-luksemburške jedinice ne bi nikad mogle potpuno da izvrše svoje zadatke.

U zaključku pisac navodi da tenkove ne treba upotrebljavati na neki šablonski i krut način. Tenkovi i pešadija čine danas kičmu savremenog boja, te ih treba koristiti u različitim međusobnim brojnim odnosima, uvek saglasnim postavljenom zadatku, zemljištu i neprijatelju.

(L'Armée — la Nation, april 1954).

M. D.